

Audiodienst d.d. 14 februari 2021 (via websites <http://levendgeloofwente.nl/> en <https://www.kerkomroep.nl/#/kerken/20150>)

Voorganger: ds. Carla Borgers

Thema: Beeld en gelijkenis van God

Welkom en introductie

Goedemorgen luisteraars, mensen van de Doopsgezinde gemeenten in Twente en wie hier vanochtend of later in de week ook maar is aangeland en meeluistert en meeviort op deze 14^e februari. Fijn om weer even digitaal bij elkaar te zijn voor een moment van bezinning. Woensdag a.s. is het Aswoensdag en begint de Veertigdagentijd. Het gaat erop lijken dat we ook dit jaar deze bijzondere periode voornamelijk thuis zullen beleven, net als vorig jaar. Maar we houden moed en blijven hopen op andere tijden. Daarom steek ik nu een lichtje van hoop aan.

Ontsteken van het licht

Lied Wek mijn zachtheid weer (NLB 925), gezongen door Trijntje Oosterhuis

*Wek mijn zachtheid weer.
Geef mij terug de ogen van een kind.
Dat ik zie wat is.
En mij toevertrouw.
En het licht niet haat.*

Psalmgebed: Psalm 32 (hertaling Huub Oosterhuis)

Gelukkig is een mens
wiens ontrouw is vergeven.
Geluk voor haar en hem
als God geen kwaad meer weegt.
Geluk voor allen die bekennen durven:
ik heb het slecht gedaan.

Zolang ik Hem niet horen wou
de stem van mijn geweten
werd ik verteerd vanbinnen –
uw hand woog zwaar op mij,
mijn krachten kwijnden weg
zoals een mens wegkwijnt
onder de zomerhitte.

En toen kon ik niet meer,
ik dacht: ik ga naar Hem
zeggen wat ik gedaan heb,
vragen om vergeving.

Laat daarom ieder mens
die op uw naam vertrouwt
deemoedig tot U gaan.
Al breekt een zondvloed los
niets zal je overkomen –
Gij hebt toch ook mijn angst
bezworen – Gij zijt zelf
de ark van mijn behoud.

Zo spreekt Ik-zal-er-zijn:

‘Ik zal jou wegwijs maken,
mijn ogen zijn op jou.
Doe niet zo redeloos
en koppig als een ezel,
een paard dat men met sporen
en teugels moet bedwingen –
het zal je slecht vergaan.’

Ontvlucht Hem, en je vindt
ballingschap overal.
Dus geef je maar gewonnen.

Hij zal genadig zijn.
Hij maakt je leven nieuw.

Inleiding

Beeld en gelijkenis van God, dat zijn wij. Dat zijn u, jullie, ik. Zo staat het althans geschreven in het bijbelboek Genesis: “Nu laat ons mensen maken naar ons beeld, die op ons gelijken [...]. En God schiep de mens naar zijn beeld, beeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij hen.” (vert. H. Oosterhuis en A. van Heusden). En juist dat beeld en gelijkenis van God zijn, dát is in het volgende verhaal over een melaatse man aangetast.

Bijbellezing Marcus 1, 40-45

- 40 *En er kwam tot hem een melaatse
hem aanroepend en op de knieën vallend
zeggend tot hem: als gij wilt kunt gij mij reinigen.*
- 41 *En in het ingewand ontstoken,
zijn hand uitstrekkend
raakte hij hem aan en zei tot hem:
ik wil, word gereinigd.*

- 42 *En terstond ging de melaatsheid weg van hem
en hij werd gereinigd.*
- 43 *En terstond tegen hem uitvarend
wierp hij hem uit
en hij zei tot hem:*
- 44 *zie dat ge niemand iets zegt
maar ga heen en laat u zien aan de priester
en offer voor uw reiniging
wat Mozes geboden heeft
hun tot getuigenis.*
- 45 *Maar hij uitgaande begon vele dingen te verkondigen
en dat woord te verbreiden
zodat hij niet meer openlijk in de stad kon ingaan,
maar hij was in woeste plaatsen
en zij kwamen tot hem van allerwege.*

Lied Vernieuw in ons, o God (NLB 858), coupl. 1, 2 en 3, gezongen door Henny de Hartog en Tinka van den Hazel

1. *Vernieuw in ons, o God,
uw liefde, lentelicht.
Herstel ons naar uw beeld en strijk
het kwaad uit ons gezicht.*
2. *Beadem ons, o Geest,
met wonderlijke kracht,
dan opent zich het leven weer,
een bloem in volle pracht.*
3. *Geef ons, o Christus, deel
aan levenslang geluk.
Gedoopt in U, een nieuw bestaan –
dat slaat geen dood meer stuk.*

Bij de bijbeltekst - een korte overdenking

Melaatsheid of wát die huidziekte ook maar was in die dagen, je kon het maar beter niet hebben want deze ziekte sloot je af van de gemeenschap. Je werd letterlijk buitengesloten. In het gunstige geval dat die huidziekte spontaan genas moest je je door een priester laten controleren. Als de priester je rein verklaarde moest je een reinigingsoffer brengen, je haar afscheren en je hele lichaam wassen. Daarna werd je weer in de gemeenschap opgenomen.

In zijn commentaar op het Marcus evangelie (*Menswording. Uitleg van het evangelie naar Markus*) geeft Tom Naastepad een opmerkelijke uitleg over dit bijbelgedeelte. Hij legt een verband tussen de ziekte van de enkeling en de gemeenschap. Hij doet dat in de context van de reinheidswetgeving in het bijbelboek Leviticus. Immers, zo stelt Naastepad, is de hele gemeente of gemeenschap beeld en gelijkenis van God. De gemeente moet dat vóórleven. Maar die enkeling die melaats is, weerspiegelt als het ware het tegendeel. Hij of zij laat het bederf, de verontreiniging van de hele

gemeenschap zien. Er is iets niet in orde in de hele gemeente en de zieke enkeling functioneert als de bekende 'kanarie in de kolenmijn'.

Ook in gezinnen zie je dat soms gebeuren. Eén kind wordt door de anderen gezien als probleemgeval en de ouders vragen een hulpverlener om het kind te 'genezen'. Maar uiteindelijk blijkt vaak dat het lastige gedrag van het kind een gevolg is van het disfunctioneren van het hele gezinssysteem. Ga er maar aan staan als hulpverlener om dat aan ouders duidelijk te maken. Het is immers veel makkelijker om er één aan te wijzen als dé veroorzaker van alle problemen in het gezin.

De melaatse in het verhaal zou je dus kunnen zien als de spiegel waarin de gemeenschap liever niet wil kijken, want dan ziet ze zichzelf. Dan ziet ze dat ze niet langer beeldrager van God is; dat het beeld gebroken is.

Prachtig is het hoe de evangelist beschrijft hoe deze man op zijn knieën valt en Jezus smeekt: "als gij wilt, kunt gij mij reinigen", zoals het kind uit een falend gezin tegen een hulpverlener kan zeggen: help me want ik weet me geen raad: ik krijg overal de schuld van!

Jezus, tot in het diepst van zijn ingewanden bewogen, zegt tegen de man: "ik wil, wordt gereinigd".

Naastepad benadrukt dat dit geen tovenarij is of een truc, maar dat hier een teken wordt bedoeld: de man is teken geworden van het helen, het rein worden van de hele gemeenschap. Hij functioneert niet langer als de uitgestoten zondebok. Dát was wat Jezus beoogde. De gemeenschap moest zich het lot van deze man gaan aantrekken om zo ook zelf geheeld en rein te worden. Leviticus in de praktijk zou je kunnen zeggen. Het is waarschijnlijk ook geen toeval dat de hoofdstukken over de reinheidswetgeving in Leviticus onmiddellijk worden gevolgd door een hoofdstuk over Grote Verzoendag. De genezen melaatse en zijn gemeenschap moeten weer tot elkaar komen en zo tezamen weer beeld en gelijkenis van God worden. Helaas, het eind van dit verhaal vertelt over het mislukken van die bedoeling. De man gaat niet terug naar de priester en naar zijn gemeenschap, maar gaat overal rondvertellen over die 'wonderdoener'. Dat was juist het laatste wat Jezus wilde zijn.

Ook onze samenlevingen kunnen zulke uitgestotenen. Zij zijn de spiegels van een falend rechtssysteem, zoals de ouders die slachtoffer werden van het toeslagenbeleid. Of ze zijn de spiegels van ons onrechtvaardige vluchtelingenbeleid, zoals de gezinnen die onze regering graag ver van ons land vandaan wil houden in de stinkende modder en natte koude tenten van de vluchtelingenkampen op de Griekse eilanden. Ook de vele mensen die nu al te lijden hebben van de klimaatcrisis houden ons een spiegel voor.

God zij dank zijn er in de wereld velen die de moed hebben om in die spiegels te kijken, die willen werken aan het helen van alle gebrokenheid. Het zijn die mensen in wie je iets van God of het goddelijke kunt herkennen. Zij spiegelen Gods mededogen, ontferming, naastenliefde en zetten zich in om de aarde heel te maken. Je herkent ze aan hun bevlogenheid, hun volharding, hun verdriet om wat stuk is en vernietigd. Ze zijn te vinden onder kinderen, jongeren, ouderen. Ze zijn er wereldwijd en ze vragen iedereen om aan te haken, ook u, ook jou, ook mij.

We luisteren ter afsluiting van deze overdenking naar een deel uit 'Spiegel im Spiegel' van de hedendaagse componist Arvo Pärt, afkomstig uit Estland.

Muziek 'Spiegel im Spiegel' van Arvo Pärt

Gisteren kreeg ik het weekbericht via e-mail van Jan de Beer over de vluchtelingen op Lesbos. Hij verwees onder meer naar een videoreportage op de website van 'Der Spiegel' over zo'n 2500 kinderen, ziek en vaak zeer ernstig getraumatiseerd waarvan een groot aantal niet meer spreekt, zich de haren uit het hoofd trekt met het hoofd tegen de grond of een muur bonkt of zelfs niet meer wil leven. De omstandigheden in die kampen zijn mensonterend, maar ondanks alle berichten daarover doet 'Europa' en dus ook Nederland vrijwel niets.

Link naar de videoreportage: <https://www.spiegel.de/panorama/fluechtlinge-auf-lesbos-kinder-reissen-sich-die-haare-aus-und-knallen-den-kopf-gegen-die-wand-a-811e89e5-4e8d-444e-9e68-8afa1ffb3c09?jwsourc=cl>

In het weekbericht is -zoals elke week- een gebed opgenomen, deze keer van Lennart van Berkel, predikant van de PKN-gemeente in De Lier (Vredekerk). In enigszins aangepaste vorm bid ik dit gebed met jullie.

Liefdevolle God, hoe doe je dat toch
een God zijn van belofte en barmhartigheid?
De belofte van een nageslacht zo ontelbaar
als het zand aan de oever van de zee,
als de sterren aan een gitzwarte hemel
en tegelijkertijd een God van barmhartigheid
aan te roepen door ieder mens...

Het duizelt ons als we denken aan jouw vele schepsels.
We raken elkaar soms volledig kwijt.
Op sommige momenten zijn we allemaal een nummer,
speelbal van de leiders van onze tijd.
Help jij ons onze beloften na te komen,
laat ons blijven geloven in het mens-zijn van de ander.
Laat anderen niet stranden in het leven,
omdat wij stranden in onze angst en regels.

God van alle mensen, geef ons kracht tot volhouden.
Vergeef ons onze gemakzucht en ons wegstaren.
Laat ons blijven strijden voor de meest kwetsbaren:
mensen, kinderen, al vluchtend gestrand in niemandsland,
behandeld als vee, hun nood en ellende vergeten.

God van mededogen, hoe doe je dat toch?
Jij die de haren op onze hoofden geteld hebt.
Jij die onmetelijk groot en eeuwig bent.
Jij die in ons de liefde wilt wekken.
Hoe kan het dat ons tellen en rekenen
verwordt tot berekenen en afrekenen?
Laat ons toch onvoorwaardelijk uitdelen
van jouw liefde en compassie en genade.

Breek de wetten én onze harten open.
Breng leiderschap en durf in onze polder,
maak een eind aan onmenselijkheid.
Laat jouw rozen ontluiken uit de barre,
bittere wintergrond van de kampen.

Stilte voor persoonlijk gebed.....

Eeuwige, beweeg ons en houd ons bewogen,
in naam van de liefde, in Jezus' naam.
Amen.

Afsluiting

Het einde van deze uitzending nadert. Het gewone leven wacht. Als besluit geef ik jullie wat goede woorden en een joodse zegenwens mee.

Ga van hier weer verder.
Open je ogen, oren en hart,
voor alles wat je oog ziet en je oor hoort.
Voor allen die op je pad komen.
Laat het een inspirerende ontmoeting worden.

Zegenwens

Behoed ons
zegen ons
bewaars ons
Jij die ons hebt toegekeerd
naar elkaar,
om elkaar
te zegenen
te bewaren
te behoeden

Lied Toekomstlied (ZZZ 285), gezongen door het koor van de
Pepergasthuiskerk in Groningen

- 1. Is onze toekomst vastgelopen,
zien wij geen licht en redding meer,
geen rechte weg om op te lopen,
daalt donker op de aarde neer —
breek jij dan in ons leven binnen,
zeg jij ons nieuwe toekomst aan,
doe jij ons dan opnieuw beginnen,
roep jij ons om jouw weg te gaan.*
- 2. Jij die ons zien zult als wij dwalen
en als wij neergebogen zijn,
zul jij ons uit de diepte halen,
maak jij de zware machten klein?
— Armen vul jij met goede gaven,
gebogen mensen richt jij op,
al wie jou om bevrijding vragen
vinden in jou hun Redder - God.*
- 3. Maak ons tot mensen naar jouw woorden.,
breng ons in licht, en vuur ons aan.
Wees er voor ons, dat wij jou horen,
wek onze wil om op te staan.
Wat jij beloofd hebt, laat dat komen:
een aarde vol gerechtigheid.
Breng ons de vrede die wij dromen,
kom over ons, verhaast de tijd.*